

Năng lực của nhà báo cách mạng trong tư tưởng Hồ Chí Minh

PGS, TS. ĐINH THỊ THU HẰNG

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: dinhthuhang2@gmail.com

Nhận ngày 10 tháng 12 năm 2023; chấp nhận đăng tháng 2 năm 2024.

Tóm tắt: Với Chủ tịch Hồ Chí Minh, báo chí của chúng ta là nền báo chí cách mạng, là nền báo chí vì Đảng, vì nhân dân. Đó cũng là mục đích hoạt động nghề nghiệp, và là tiêu chuẩn đạo đức của nhà báo cách mạng. Từ tôn chỉ, mục đích hoạt động của nền báo chí cách mạng Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh yêu cầu, song song với việc thường xuyên tu dưỡng đạo đức cách mạng, trau dồi tư tưởng, học tập chính trị, đi sâu vào thực tế, thấu hiểu quần chúng lao động, những người làm báo còn phải luôn nâng cao năng lực, rèn giũa nghiệp vụ, mài sắc ngòi bút của mình.
Từ khóa: tư tưởng Hồ Chí Minh, năng lực của nhà báo, nhà báo cách mạng.

Abstract: President Ho Chi Minh regarded the press as the revolutionary press which serves the Party and the people. This is also the purpose of professional activities and the ethical standards of revolutionary journalists. From the guidelines and purposes of Vietnam's revolutionary press, President Ho Chi Minh required journalists to regularly nurture revolutionary ethics, enhance ideological understanding, study politics, delve into reality, and understand the working masses. Moreover, journalists must constantly improve their abilities, hone their professional skills, and sharpen their pens.

Keywords: Ho Chi Minh's ideology, capacity of journalists, revolutionary journalists.

1. Cơ sở của năng lực nhà báo cách mạng theo tư tưởng Hồ Chí Minh

Năng lực của nhà báo là năng lực hoạt động nghề báo, bao gồm bản lĩnh nghề nghiệp, các kỹ năng tác nghiệp để hoàn thành vai trò, trách nhiệm nghề nghiệp của mình. Là nhà báo cách mạng, nhà báo cần phải trau dồi năng lực để sẵn sàng thực hiện các nhiệm vụ thông tin, định hướng mà thực tiễn đời sống đặt ra, thực hiện vai trò và tôn chỉ, mục đích của cơ quan báo chí. Tháng 9/1962, tại Đại hội lần thứ III của Hội Nhà báo Việt Nam, Hồ Chí Minh nhấn mạnh: "Cán bộ báo chí cũng là chiến sỹ cách mạng. Cây bút, trang giấy là vũ khí sắc bén của họ"⁽¹⁾. Bác căn dặn: "Nhiệm vụ của người làm báo là quan trọng và vẻ vang. Muốn hoàn thành tốt nhiệm vụ ấy thì phải cố gắng

học tập chính trị, nâng cao tư tưởng, đứng vững trên lập trường giai cấp vô sản; phải nâng cao trình độ văn hoá, phải đi sâu vào nghiệp vụ của mình"⁽²⁾. Như vậy, năng lực nghiệp vụ chuyên sâu là một trong những yếu tố then chốt mà Bác luôn nhấn mạnh nhà báo cần rèn luyện để có thể thực hiện nhiệm vụ, trọng trách của mình.

Năng lực nhà báo gắn bó mật thiết với phẩm chất chính trị và đạo đức nghề nghiệp. Phẩm chất nhà báo cách mạng thể hiện qua các yếu tố: yêu Tổ quốc, gắn bó với nhân dân; trung thành với lý tưởng của Đảng Cộng sản Việt Nam, nỗ lực phấn đấu vì sự nghiệp của Đảng, của dân tộc, vì lợi ích của đất nước và nhân dân; trung thực, công tâm, yêu nghề và có tinh thần xả thân vì nghề. Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, phẩm chất chính trị của

nhà báo luôn gắn với tư duy nhạy bén, phát hiện vấn đề có tính thời sự, năng lực diễn đạt độc lập. Phẩm chất là nền tảng, là ánh sáng từ bên trong, năng lực là sự thể hiện, sáng tạo cá nhân dựa trên nền tảng đó để tạo thành các tác phẩm, sản phẩm cụ thể có chiều sâu tri thức, vững chắc về định hướng, quan điểm, có sức hấp dẫn, thuyết phục về hàm lượng thông tin. Như vậy, phẩm chất, năng lực của nhà báo cách mạng hòa quyện chặt chẽ, tạo nên tư chất, đẳng cấp của mỗi nhà báo.

Bởi vậy, cơ sở của năng lực chính là sự tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng, bản lĩnh chính trị của nhà báo. Năng lực hình thành qua quá trình học tập, nghiên cứu, tích lũy kiến thức nhiều mặt, vì “Muốn tiến bộ, muốn viết hay, thì phải cố gắng học hỏi, ra công rèn luyện...”⁽⁵⁾. Nhà báo không chịu học hỏi thì không thể tiến bộ, thậm chí lạc hậu, tự mình từ bỏ nghề nghiệp. Học để sửa chữa tư tưởng, học để tu dưỡng đạo đức cách mạng, học để tin vào đoàn thể, vào nhân dân, vào tương lai của dân tộc và tương lai của cách mạng, “học để hành”, “học để làm việc”.

Hồ Chí Minh là “người khơi nguồn một dòng báo, một sự nghiệp”⁽⁶⁾ - dòng báo cách mạng, sự nghiệp báo chí cách mạng. Tư tưởng Hồ Chí Minh về phẩm chất, năng lực của nhà báo đã trở thành nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho Đảng, Nhà nước ta “xây dựng nền báo chí, truyền thông chuyên nghiệp, nhân văn và hiện đại”⁽⁷⁾, là điểm tựa để hình thành những chủ trương, chính sách, kế hoạch xây dựng, uốn nắn, điều chỉnh và phát triển đội ngũ nhà báo trong những thập kỷ qua, và cũng là cơ sở vận dụng và phát triển sáng tạo vào phát triển báo chí - truyền thông trong những chặng đường phía trước.

2. Các năng lực của nhà báo cách mạng theo tư tưởng Hồ Chí Minh

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, nhà báo cần có những năng lực nghề nghiệp cụ thể như sau:

2.1. Nhạy cảm, biết cách khai thác, sử dụng thông tin

Nhà báo phải nhạy cảm với thông tin. Thông tin cần phù hợp với lợi ích của dân tộc, của nhân

dân. Dấu mốc lịch sử nhà báo Nguyễn Ái Quốc thành lập tờ báo Thanh niên ngày 21/6/1925 đã thể hiện sự nhạy cảm chính trị, năng lực tổ chức và làm báo xuất chúng của Người. Dưới sự lãnh đạo và trực tiếp viết báo của Người, tờ báo Thanh niên đã trở thành ngọn đuốc thắp sáng, giác ngộ lý tưởng cộng sản cho đông đảo thanh niên trong cả nước trong thời đoạn các tổ chức cách mạng chuyển từ phong trào yêu nước sang phong trào cộng sản. Sức ảnh hưởng của tờ Thanh niên đã thúc đẩy thanh niên yêu nước dâng tràn lý tưởng cách mạng và khiến cho những kẻ thực dân lo ngại, L.Mac-ty, Chánh mật thám Pháp ở Đông Dương đã nhận xét: “Nếu như trong những năm 1926 - 1927, ngay những phần tử ưu tú của Đảng còn nghĩ mình là quốc gia thì năm 1928 họ đã náo nức muốn thể hiện mình là cộng sản”, và “Ông Nguyễn Ái Quốc đã không ngần ngại dành suốt 60 số đầu của tờ báo để chuẩn bị tinh thần cho người đọc, chỉ nói về lòng yêu nước, đến đến số 61 ra ngày 12/9/1926 ông mới đề lộ ý định của ông khi viết rằng, chỉ có một Đảng cộng sản mới đảm bảo hạnh phúc cho dân tộc Việt Nam”⁽⁸⁾. Sự nhạy cảm đã giúp Người lựa chọn được chính xác và hiệu quả cách khai thác, sử dụng thông tin để phục vụ cho lý tưởng cách mạng, cho quyền lợi của đất nước và nhân dân.

Bác căn dặn, “Báo của ta có một địa vị quan trọng trong dư luận thế giới. Định rất chú ý, bạn rất quan tâm đến báo chí nước ta. Cho nên làm báo phải hết sức cẩn thận về hình thức, về nội dung, về cách viết”⁽⁹⁾. Đó cũng chính là sự nhạy cảm của người làm báo cách mạng để các nội dung viết ra đã có được sự cân nhắc, cân trọng sao cho có lợi cho đất nước.

Và trước khi cầm bút viết, mỗi nhà báo phải tự đặt câu hỏi cho chính mình là “Viết cho ai xem? Viết để làm gì? Viết thế nào cho phổ thông dễ hiểu, ngắn gọn dễ đọc?”⁽¹⁰⁾. Theo Bác, đó là viết những cái hay, cái tốt của dân ta, của bộ đội ta, của bạn bè ta, đồng thời để phê bình khuyết điểm của chúng ta, của cán bộ, nhân dân, bộ đội. Viết cho công - nông - binh, viết cho mọi tầng lớp

người Việt Nam, không phân biệt già trẻ, nam nữ, tôn giáo, đảng phái. Nhà báo phải đi sâu vào thực tế, đi sâu vào quần chúng lao động, gần gũi quần chúng, cứ ngồi trong phòng giấy mà viết thì không thể viết thiết thực⁽⁹⁾.

Nhà báo phải biết cách khai thác thông tin phục vụ cho bài viết. Bác chỉ ra cách khai thác thông tin: Muốn có tài liệu thì phải tìm, tức là:

1. Nghe: lắng tai nghe các cán bộ, nghe các chiến sĩ, nghe đồng bào để lấy tài liệu mà viết.
2. Hỏi: hỏi những người đi xa về, hỏi nhân dân, hỏi bộ đội những việc, những tình hình ở các nơi.
3. Thấy: mình phải đi đến, xem xét mà thấy.
4. Xem: xem báo chí, xem sách vở. Xem báo chí trong nước, xem báo chí nước ngoài.
5. Ghi: những cái gì đã nghe, đã thấy, đã hỏi được, đã đọc được thì chép lấy để dùng mà viết...⁽¹⁰⁾.

Đây cũng chính là phương pháp, kỹ năng thu thập tư liệu có tính chất căn cốt, thiết yếu đối với mỗi nhà báo chân chính dù ở thời đại nào.

Từ sự nhạy cảm, nhà báo thể hiện năng lực khai thác, sử dụng thông tin. Khi nhà báo biểu dương, phải rút ra được kinh nghiệm có ý nghĩa phổ biến, khi nhà báo phê bình phải cụ thể, rõ ràng. Phê bình và tự phê bình là biện pháp tăng cường tính chiến đấu, vì Phê bình và tự phê bình là vũ khí rất cần thiết và rất sắc bén, nó giúp chúng ta sửa chữa sai lầm và phát triển ưu điểm. Vì khéo lợi dụng nó mà Đảng ta và dân ta ngày càng tiến bộ. Đối với báo chí cũng vậy⁽¹¹⁾.

Nhà báo nếu chưa điều tra, chưa nghiên cứu, chưa biết rõ, chớ nói, chớ viết; trước khi nói, phải nghĩ cho chín, phải sắp đặt cẩn thận, chớ ba hoa, dài dòng, cầu kỳ, chơi chữ⁽¹²⁾.

Viết báo phải chân thực, rõ ràng, nói có sách, mách có chứng, tức là nói cái việc ấy ở đâu, thế nào, ngày nào, nó sinh ra thế nào, phát triển thế nào, kết quả thế nào? Bác đưa ra ví dụ: Chống tham ô, lãng phí thì nêu rõ ai tham ô, ai lãng phí? Cơ quan nào tham ô? Lãng phí cách thế nào? Ngày tháng nào,... Chớ viết lung tung. Nói du kích đánh thắng, đánh thắng ngày nào? Thắng cách thế

nào? Giết được bao nhiêu địch, bắt bao nhiêu địch, thu được bao nhiêu súng?... Phải nói rõ ràng, đồng thời chớ lộ bí mật⁽¹³⁾. Trong bài nói chuyện của Bác tại Đại hội lần thứ ba Hội Nhà báo Việt Nam (tháng 9/1962), Bác phê bình một số báo:

□..

- Đưa tin hấp tấp, nhiều khi thiếu thận trọng.
- Lộ bí mật
- Có khi quá lộ bịch...⁽¹⁴⁾.

Những lời phê bình của Bác cho thấy Bác đề cao sự nhạy cảm và sử dụng thông tin đúng mục đích của nhà báo, không để xảy ra những sai lệch hoặc hậu quả đáng tiếc. Thông tin hay, kịp thời nhưng không được sơ hở để cho kẻ địch lợi dụng chống phá chúng ta.

Như vậy, theo tư tưởng của Người, nhà báo phải có sự nhạy cảm chính trị, nắm vững cách thức khai thác, sử dụng thông tin để tạo ra những sản phẩm có chất lượng, đảm bảo tính thời sự và có ích cho đất nước, cho nhân dân. Báo chí ta không phải để cho một số ít người xem, mà để phục vụ nhân dân, để tuyên truyền giải thích đường lối, chính sách của Đảng và Chính phủ, cho nên phải có tính chất quần chúng và tinh thần chiến đấu⁽¹⁵⁾.

2.2. Có óc phân tích và năng lực khái quát để nhận ra các vấn đề cấp thiết

Người làm báo phải có óc phân tích để nhận diện được bản chất của vấn đề, được cái lợi, cái hại của các thông tin đăng tải. Hồ Chí Minh chỉ rõ cách tuyên truyền chống lại kẻ địch: Sự hung ác, xấu xa của nó rất nhiều, nếu biết gom tài liệu thì tha hồ mà viết. Có những việc chúng nó làm bên ngoài thì như là tốt, mà bên trong thì thật là xấu, ta phải giải thích cho nhân dân ta hiểu. Thí dụ: Trong vùng địch, Pháp có khi phát chẩn hay là Mỹ giúp để tuyên truyền, để mua chuộc. Sự thực là chúng đã cướp chỗ này rồi giúp chỗ khác. Một thí dụ ấy đủ biết cái xấu của nó rõ rệt rồi. Nhưng nếu không biết xem xét thì tưởng nó làm như thế là tốt⁽¹⁶⁾.

Óc phân tích của người cầm bút trên mặt trận báo chí cách mạng gắn với việc hiểu rõ mục tiêu

và nhiệm vụ của cách mạng. Như Bác từng nói: □Bản thì phải có bia, phải có mục tiêu□ Nghĩa là ngồi bút phải gắn với đối tượng. Xác định đúng đối tượng, nhà báo còn cần phải tư duy chính trị sâu sắc □hiều người, biết ta□ Người cho rằng, viết báo điều quan trọng là sự trình bày các ý trong các bài báo để nhằm tác động vào người nghe, người đọc, giải thích cho cán bộ, đảng viên, quần chúng hiểu một vấn đề gì đó hoặc động viên khen thưởng, phê bình để mọi người cùng thực hiện.

Bác phân tích: □Lại thí dụ như các hội đổi công ở nông thôn, các báo chí ta chỉ nêu những con số phát triển, nhưng không nghiên cứu kỹ càng những hội ấy có ưu điểm gì, để giúp họ phát triển; có khuyết điểm gì, để giúp họ sửa đổi; những khó khăn gì, để giúp họ giải quyết□⁽¹⁷⁾.

Bác căn dặn, nhà báo cũng từ nhân dân mà ra, là con em của nhân dân, được ăn học chu đáo; đi nhiều, biết nhiều nhưng không vì thế mà nói, viết những điều □cao siêu, to tát□ làm cho người dân không hiểu hoặc hiểu sai. Đối với người dân lao động, chân lý luôn luôn là cụ thể, họ chỉ làm được những việc mà họ có hiểu biết và có thể làm được. Do vậy, cách tiếp cận, viết bài, đưa hình, truyền ảnh không đúng, không đúng, không phù hợp, không hấp dẫn đối tượng cần tác động, tuyên truyền thì chẳng những lao động của nhà báo uổng công, vô ích, tốn giấy mực, lãng phí tiền của, thời gian, công sức mà ngược lại còn bị người dân phản ứng, gây tác động tiêu cực trong xã hội. Người yêu cầu các nhà báo phải không ngừng học tập, nâng cao trình độ mọi mặt, đặc biệt là trình độ chính trị, đồng thời phải hòa mình vào đời sống của quần chúng nhân dân để viết cho đúng với tâm trạng, nhu cầu và nguyện vọng của họ. Bác khuyên các nhà báo: □Nếu các bạn viết báo mà quần chúng hiểu, quần chúng ham đọc, quần chúng khen hay, thế là các bạn tiến bộ. Trái lại, là các bạn chưa thành công□⁽¹⁸⁾.

Phân tích để xác định đúng bản chất của vấn đề, làm cơ sở cho việc viết rõ ràng, đơn giản, giúp công chúng nắm được cái chính yếu. Nếu thiếu óc phân tích, nhà báo sẽ viết lan man, dài dòng,

thông tin thiếu thuyết phục. Chất lượng của bài báo vì thế mà suy giảm.

Từ năng lực phân tích vấn đề, người làm báo cần có óc khái quát để nhận diện vấn đề cốt lõi, có tính cấp thiết để thể hiện trong tâm của bài viết. □Viết chuyện có nhiều góc ngạnh thì phải nắm lấy cái chính, không nên kể con cà con kê. Nhắm lấy điểm chính mà viết□⁽¹⁹⁾.

Viết báo phải đi vào trọng tâm, phải ngắn gọn, vì □người lính đánh giặc, người dân đi làm, không có điều kiện để xem lâu□ Theo Người, ngắn gọn không có nghĩa là cộc lốc mà ngắn gọn là gọn gàng, rõ ràng, có đầu, có đuôi, có nội dung thiết thực, thấm thía, chắc chắn. Người căn dặn: Cần tuyệt đối tránh viết dài mà sáo rỗng, lối viết □trường giang đại hải□ làm cho người xem như là □chất chất vào rừng xanh□⁽²⁰⁾. Có lần Người phê bình một số tờ báo: □Bài báo thường quá dài, □đây cả ra dây muống□, không hợp với trình độ và thời giờ của quần chúng□⁽²¹⁾, viết dài mà rỗng thì không tốt. Viết ngắn mà rỗng, cũng không hay□⁽²²⁾. Chỉ khi tác phẩm ấy chỉ diễn đạt vừa đủ những điều đáng nói, khi nó được trình bày sao cho mọi người ai cũng hiểu được, khi đọc xong độc giả phải suy ngẫm, thì tác phẩm ấy mới xem như là một tác phẩm hay và viết tốt.

Sự ngắn gọn, có trọng tâm của bài báo là sự thể hiện của năng lực khái quát, trình bày điểm chính yếu một cách mạch lạc, rõ ràng. Đó cũng là điều kiện để tuyên truyền thông điệp quan trọng, tác động có trọng tâm, trọng điểm đến nhận thức của công chúng, là cơ sở cho hiệu quả tuyên truyền.

2.3. Sáng tạo trong cách thể hiện

Cả cuộc đời làm cách mạng, làm báo của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Người coi trọng nguyên tắc nghề nghiệp nhưng không đóng khung trong những điều cứng nhắc, không cho rằng kinh nghiệm của mình là giá trị bất biến mà luôn chú trọng cần phải khiêm tốn học hỏi.

Trong sự nghiệp làm báo của mình, từ tác phẩm đầu tiên □Quyền của các dân tộc thuộc địa□ đăng trên báo Nhân đạo (L'humanite) ngày

18/6/1919, đến tác phẩm cuối cùng □Thư trả lời Tổng thống Mỹ□ đăng trên báo Nhân Dân ngày 25/8/1969, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã để lại hơn 2.000 bài báo với nhiều thể loại: chính luận, xã luận, bút chiến, truyện, ký, thơ cùng nhiều thể loại khác không chỉ bằng tiếng Việt mà cả bằng các thứ tiếng Anh, Pháp, Nga, Trung,... Các tác phẩm của Bác đều viết một cách giản dị, rõ ràng, súc tích, dễ hiểu đi thẳng vào vấn đề nhưng cũng rất sinh động. Cách viết Bác thường hay ví von nên dễ đi vào lòng người và đến với đông đảo bạn đọc như: □Thế địch như lửa. Thế ta như nước. Nước nhất định thắng lửa□ □Ruộng rẫy là chiến trường. Cuốc cày là vũ khí. Nhà nông là chiến sĩ□ □Xây dựng chủ nghĩa xã hội cũng như làm ruộng. Trước phải khó nhọc cày bừa, chân bùn tay lấm, làm cho lúa tốt, thì mới có gạo ăn□⁽²³⁾,... Bác dặn, khi viết lời lẽ phải phổ thông, dễ hiểu, đường hoàng, vui vẻ, làm cho người xem có thú vị mà lại bổ ích.

Sáng tạo nội dung tác phẩm báo chí theo Bác phải dựa trên sự đúng đắn, khách quan, chừng mực. □Viết báo là để nêu những cái hay, cái tốt của dân ta, của bộ đội ta, của cán bộ ta, của bạn ta, nhưng đồng thời, cũng để phê bình những khuyết điểm của chúng ta, của cán bộ, của nhân dân, của bộ đội. Không nên chỉ viết cái tốt mà giấu cái xấu. Nhưng phê bình phải đúng đắn, thật thà, chân thành, chứ không phải để địch lợi dụng để nó phản tuyên truyền. Nếu cái hay, cái tốt, thì phải có chừng mực, chớ phóng đại□⁽²⁴⁾.

Người phê phán lối viết chính trị □khô khan□ □rập khuôn□⁽²⁵⁾. Người cán bộ báo chí nắm vững chính trị là để vận dụng vào hoạt động nghề nghiệp một cách linh hoạt, phù hợp chứ không tự biến mình thành ông □cán bộ tuyên huấn thứ hai□, rao giảng, thuyết giáo dài dòng.

Sáng tạo trong cách thể hiện dựa trên cơ sở ngôn ngữ viết báo phải trong sáng - giản dị - dễ hiểu. Trong cách viết, Bác Hồ rất chú trọng đặt câu và phát triển câu. Người luôn thể hiện văn phong giản dị, ngắn gọn, chặt chẽ, rõ ràng, dễ hiểu, không cầu kỳ hoa mỹ. Tháng 6/1949, trong Thư gửi lớp học viết báo Huỳnh Thúc Kháng, Hồ

Chí Minh căn dặn: □Nội dung tức là các bài báo phải giản đơn, dễ hiểu, phổ thông, thiết thực, hoạt bát. Hình thức tức là cách sắp đặt các bài, cách in phải sạch sẽ, sáng sủa□⁽²⁶⁾. Theo Người, muốn viết được như vậy, trước hết nhà báo phải gần gũi với đối tượng, phải học cách nói của quần chúng. Phải thực sự học quần chúng để có cách viết được quần chúng chấp nhận như những gì của chính họ. Người dạy phải học cách nói, tiếng nói của quần chúng, chớ ham dùng chữ, những chữ mà không biết rõ thì chớ dùng, những chữ mà tiếng ta có, thì phải dùng tiếng ta, bắt buộc dĩ mới phải dùng chữ, mượn thứ tiếng nước ngoài làm sao cho quần chúng đều hiểu, đều tin, đều quyết tâm theo lời kêu gọi của mình. Người viết phải có sự hiểu biết một cách thấu đáo bản chất của sự vật, từ sự gần bó với truyền thống dân tộc trong cách cảm, cách nghĩ thì mới có cách viết trong sáng, giản dị, dễ hiểu.

Có lần, Người phê bình các báo: □.. Thường nói một chiều và đôi khi thổi phồng các thành tích, mà ít hoặc không nói đúng mức đến khó khăn và khuyết điểm của ta...; Thiếu cân đối, tin nên dài thì viết ngắn, nên ngắn thì viết dài, nên để sau thì để trước, nên để trước lại để sau...□⁽²⁷⁾.

Và □Khuyết điểm nặng nhất là dùng chữ nước ngoài quá nhiều và nhiều khi dùng không đúng□ Bác nhấn mạnh: □Tiếng nói là thứ của cải vô cùng lâu đời và vô cùng quý báu của dân tộc. Chúng ta phải giữ gìn nó, quý trọng nó, làm cho nó phổ biến ngày càng rộng khắp. Của mình có mà không dùng, lại đi mượn của nước ngoài, đó chẳng phải là đầu óc quen ỷ lại hay sao?□⁽²⁸⁾.

2.4. Năng lực học tập

Nhà báo phải có năng lực học tập, không ngừng trau dồi, rèn luyện, cầu thị, học hỏi để không ngừng nâng cao chất lượng viết báo.

Cả cuộc đời làm báo, Người để lại kho tàng báo chí đồ sộ cùng những tư tưởng, quan điểm toàn diện và sâu sắc về vị trí, vai trò, chức năng và nhiệm vụ, tính chất của báo chí trong sự nghiệp cách mạng; về trách nhiệm, đạo đức của nhà báo và phong cách làm báo, viết báo. Thế nhưng trong

khi viết báo, Bác luôn luôn cầu thị, yêu cầu mọi người xung quanh đọc lại bản thảo xem có từ ngữ nào khó hiểu để Bác sửa lại văn phong cho trong sáng, từ ngữ giản đơn, ý tứ, sâu sắc⁽²⁹⁾.

Nhà báo học tập để có kiến thức sâu rộng, am hiểu thực tế, đặc biệt là có trách nhiệm với công việc, sản phẩm của mình, với hiệu quả, hệ quả của sản phẩm đó. Trong thư gửi lớp viết báo đầu tiên Huỳnh Thúc Kháng, Người viết: □Muốn viết báo khá thì cần: (1) Gần gũi dân chúng, cứ ngồi trong phòng giấy mà viết thì không thể viết thiết thực; (2) Ít nhất cũng phải biết một thứ tiếng nước ngoài để xem báo nước ngoài mà học kinh nghiệm của người.

Theo Bác, nhà báo phải nắm vững ít nhất một ngoại ngữ để đọc báo nước ngoài nhằm có thêm thông tin và kinh nghiệm. □Ít nhất cũng phải biết một thứ tiếng nước ngoài, để xem báo nước ngoài, và học kinh nghiệm của người⁽³⁰⁾.

□Sau thế giới chiến tranh lần thứ nhất, Bác ở Pháp. Muốn tuyên truyền cho nước ta nhưng không viết được chữ Pháp. Làm thế nào bây giờ?

Nhất định phải học cho kì được⁽³¹⁾.

Nhà báo Hồ Chí Minh lúc vào nghề đã nỗ lực học tiếng Pháp để tuyên truyền cho người dân Pháp biết về đất nước Việt Nam. Ngoại ngữ trở thành phương tiện để Bác chuyển tải những thông điệp vạch trần sự thật về cuộc sống khốn khổ của người dân thuộc địa và sự tàn ác của bọn thực dân. Nhà báo cần biết ngoại ngữ để có sự chủ động tuyên truyền những thông điệp của đất nước mình, đảng phái, giai cấp mình. Như thế mới không bị những thế lực đối địch vu cáo, bịa đặt, nhào nặn ra những thông tin không đúng sự thật, có hại cho đất nước, cho nhân dân. Nhà báo có năng lực sử dụng ngoại ngữ để nâng cao kiến thức và viết bảo vệ đất nước, nhân dân.

Người đặc biệt nhấn mạnh việc học hỏi từ nhân dân. □Đối tượng của tờ báo là đại đa số dân chúng⁽³²⁾. Viết □phục vụ nhân dân□thì nhất định phải chọn cái gì có lợi cho dân và phục vụ cách mạng. Vì vậy, Người nhắc nhở: □Bác biết các chú văn hay chữ tốt, nhưng dù sao, nhân dân trăm tai

nghìn mắt vẫn có nhiều ý kiến thông minh có thể giúp cho các chú tiến bộ hơn. Không riêng gì viết sách viết báo, mà công tác gì muốn làm tốt đều phải coi trọng ý kiến của nhân dân⁽³³⁾.

Như vậy, tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về năng lực của nhà báo cách mạng cho thấy, □Nói đến báo chí trước hết phải nói đến những người làm báo⁽³⁴⁾, nhà báo là chiến sĩ cách mạng, □cây bút, trang giấy là vũ khí sắc bén của họ□ Các nhà báo □Muốn tiến bộ, muốn viết hay, thì phải cố gắng học hỏi, ra công rèn luyện⁽³⁵⁾./

* *Bài viết là kết quả nghiên cứu trong khuôn khổ Đề tài cấp Nhà nước KX02.31/21-25: □Nghiên cứu, vận dụng và phát triển sáng tạo tư tưởng Hồ Chí Minh trong phát triển báo chí - truyền thông Việt Nam thời kỳ đổi mới□*

(1), (3), (8), (11), (15) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, T.13, tr.466, 465, 466, 465, 166.

(2) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, sđd, T.12, tr.166.

(4), (6) Đỗ Quang Hưng (2001), *Thêm những hiểu biết về Hồ Chí Minh*, Nxb. Lao động, Hà Nội, tr.83,88.

(5) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr.146, 65, 146.

(7), (9) Tạ Ngọc Tấn (1995), *Hồ Chí Minh Về vấn đề báo chí*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr.191,139-192.

(10), (13), (19), (20), (24) Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, sđd, T.8, tr.206-207,208,208, 207,206.

(12), (18), (22) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, sđd, T.5, tr.345-346,653,339.

(14) Nguyễn Quang Hòa, *Đọc lại những lời dạy của Bác với người làm báo*, Tạp chí Người Làm Báo số 459 - Tháng 05/2022.

(16), (25), (31) Hồ Chí Minh, *Về vấn đề báo chí*, sđd, tr.149,167,154.

(17) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, sđd, T.7, tr.271.

(21) <https://tuyengiao.vn/loi-bac-day-bao-chi-cach-mang-viet-nam-138724>.

(23) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, sđd, T.11, tr.404.

(26), (30), (32) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, sđd, T.6, tr.102,103,102.

(27) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, sđd, T.10, tr.614.

(28) <https://noichinh.vn/nguyen-cuu-trao-doi/201207/loi-day-cua-chu-tich-ho-chi-minh-voi-nguoi-lam-bao-291004/>.

(29) <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/c-mac-angghen-lenin-ho-chi-minh/ho-chi-minh/nguyen-cuu-hoc-tap-tu-tuong/van-phong-bao-chi-cua-chu-tich-ho-chi-minh-2406>.

(33) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, sđd, T.15, tr.667-668.

(34), (35) Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, sđd, T.12, tr.166,465.